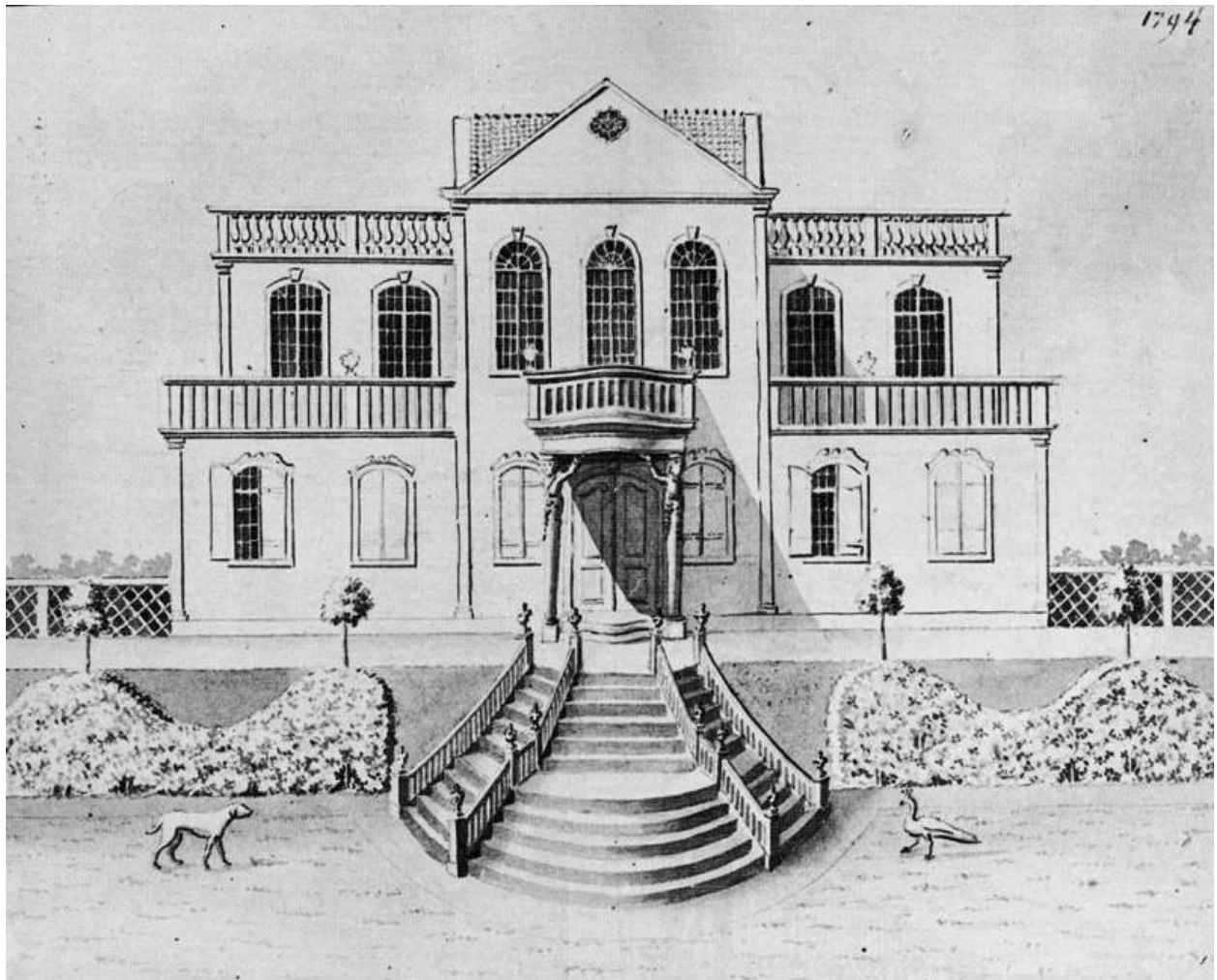

“Baltā muižā”

(Baltā muiža, J.K.Broces zīm. 1794.g.)

Priekšvārds.

Labdien, dārgie informācijas lasītāji, neatkarīgi no laika, kurā jūs atrodaties!

Sakarā ar izmaiņām, kuras notika Izglītības sistēmā, sākot ar 2021.gada 1. Septembri, šī skola, kurā jūs atrodaties, publiski kļūds/kļuva zināma ar jaunu nosaukumu. Kādreizējais skolas nosaukums, t.i. Rīgas 54. vidusskola, tiks nomainīts uz “Baltmuižas pamatskola”.

Daudziem no jums noteikti rodas jautājums: kas ir Baltmuiža? Līdz ar to vēlos jūs aicināt uz nelielu vēstures stundu, kuras laikā tad arī uzzināsiet, kas ir Baltmuiža, jeb Baltā muiža.

Dodamies uz priekšu!

Baltā muiža: vēsture.

Baltā muiža vēsturē ir bijusi zināma ar daudziem nosaukumiem, piemēram: Dāla muiža, Mellera muiža, Baltmuiža un vācu valodā *Weissenhof*. Tā izveidojusies jau 17. gadsimtā, taču mūsdienās labāk zināma 18. gadsimta otrā pusē celtā baroka stila ēka.

Muižiņa izveidojusies 17. gadsimtā, Spilves pļavu malā, uz Krēmeru muižas zemes.

1767. gadā to no birģermeistara Hermaņa Vites fon Nordeka atraitnes nopirka tolaik Rīgas muitas vecākais inspektors, vēlāk valsts padomnieks, Pēterburgas un Rīgas kamerālvalžu loceklis Hermanis Dāls. Dāls bija ieceļojis no Sāmsalas, Kuresāres un nebija saistīts ar Rīgas vācu tirgotāju aprindām, viņš kā valsts ierēdnis centās sekmēt brīvu konkurenci pilsētas ekonomikā un Katrīna II izmantoja viņa ārējās tirdzniecības eksperta zināšanas.

Dāls 18. gadsimta trešajā ceturksnī uzcēla baroka stila vasaras mītni, izveidoja greznas itāliska stila terases. Šī laika muižiņa 1793.gadā iemūžināta Johana Kristofa Broces zīmējumā. 18. gadsimta beigās muižu (un Dāla amatu) mantoja Rīgas muitas vecākais inspektors, Dāla māsasmeitas vīrs Hermanis Frīdrihs Mellers (*Hermann Friedrich Möller*), kura vārdā sāka dēvēt arī muižiņu.

(Pa kreisi: Mellera muiža 1793.gadā.
J.K.Broce)

19.gs. vidū Baltā muiža bija kā sava veida Pārdaugavas latviešu tikšanās vieta. Šajā laikā to nomāja latvietis Aleksandrs Rēze, kurš bija agronoms un muižas laukus izmantoja lauksaimniecībai.

1860.gada 30.augustā Baltajā muižā pie A.Rēzes Pārdaugavas latvieši tikās ar jaunlatviešiem Krišjāni Valdemāru, Bernhardu Dīriķi un Juri Caunīti, cenšoties dibināt Latviešu rakstniecības biedrību, ko pēc Rīgas vācu aprindu spiediena tomēr neļāva.

Turpmākais muižas liktenis ir bijis ļoti raibs. Diemžēl par to laiku, nav saglabājusies daudz informācija.

No 19.gadsimta beigām līdz 20.gadsimta divdesmitajiem gadiem muiža atradās fon Bukshevdena dzimtas īpašumā. 20.gadsimta divdesmito gadu beigās un trīsdesmitajos gados tā piederēja H. un E.Universiem.

(Attēlā par labi: Pēterburgas ierēdnis un diplomāts Kārlis fon Bukshēvdens)

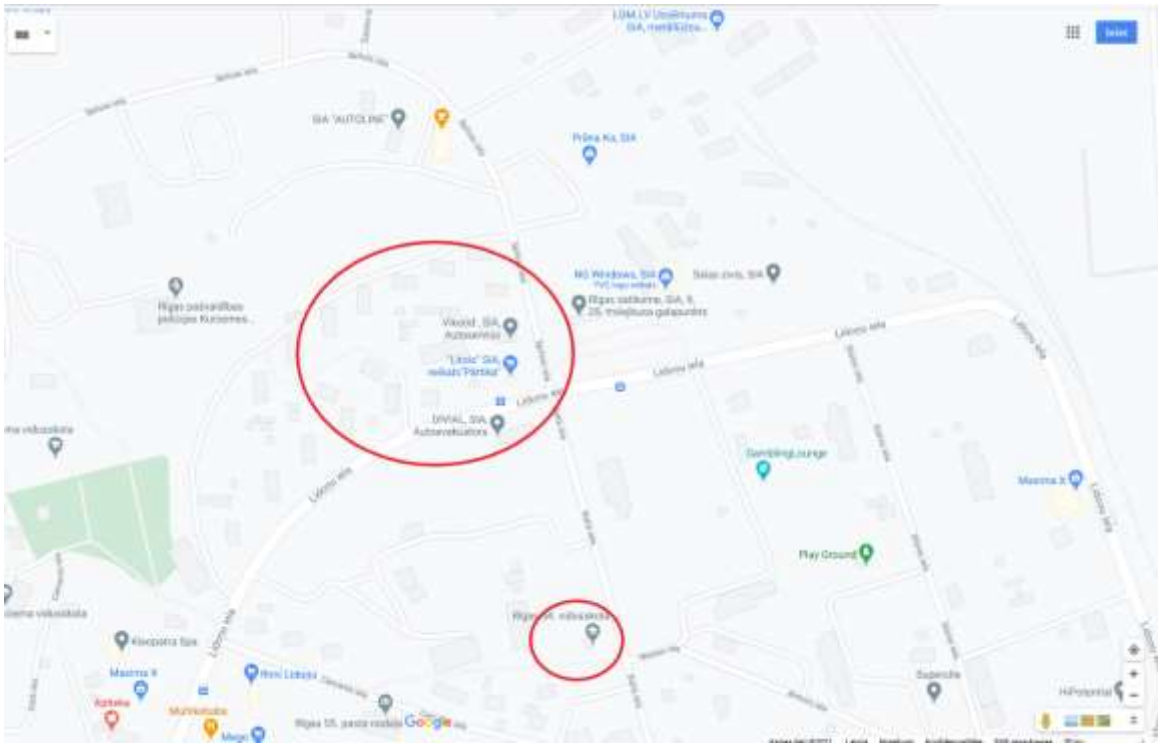
Vēl 20. gadsimta trīsdesmitajos gados ap muižu pletās ainavu parks, kurā atradās arī Baltās muižas baronu kapenes - Ozolkalns.

Muižas ēkas 1944.gadā nodedzināja īpašnieks E.Universs brīdī, kad tai tuvojās padomju armija. Līdz mūsdienām apbūve nav saglabājusies, vietām vēl saglabājušās parka alejas atliekas.

Tagadējā Baltā iela ir izveidojusies no Baltās muižas parka galvenās alejas - sākotnēji tā saukta par Baltāsmuižas ielu, taču pretvāciskuma kampaņas iespaidā jau pirms Otrā pasaules kara pārdēvēta par Balto ielu.

Mūsdienās Spilves ielā, kas ir kā Baltās ielas turpinājums, atrodama daļa no Baltās muižas alejas. Ap Spilves ielas 21. namu atrodas kāds dižozols, kurš, iespējams, no 18. gadsimta beigām līdz pat 20. gs. sākumam bijis Baltās muižas ainavu parka sastāvdaļa. Tādējādi koka vecums varētu būt vairāk nekā 200 gadi.

(Ar lielo apli: Aptuvenā Baltās muižas teritorija mūsdienās. Ar mazo apli: pašreizējā Rīgas 54. Vidusskola)

*(Attēls pa kreisi: Baltās muižas parka aleja,
Spilves iela 5. Autors: Edgars Tomans)*

*(Attēls pa kreisi: Baltās muižas parka aleja,
Spilves iela 5. Autors: Edgars Tomans)*

(Attēls pa kreisi: Baltās muižas parka aleja, Spilves iela 5. Autors: Edgars Tomans)

(Attēls pa kreisi: Baltās muižas parka aleja. Skats uz krustojumu ar Spilves ielu un Lidoņu ielu. Autors: Edgars Tomans)

(Attēls pa kreisi: Varbūtējas muižas atliekas Spilves ielā 5. Autors: Edgars Tomans)

© Gatis Pāvils 2009

(Varbūtējas muižas atliekas Spilves ielā 5. Autors: Gatis Pāvils)